

DR. MUNK SÁNDOR

A HELYZETÉRTÉKELÉS SORÁN FELHASZNÁLT TUDÁSÖSSZETEVŐK A KATONAI VEZETÉSBEN

A helyzetre vonatkozó adatok gyűjtésének, feldolgozásának és értékelésének eredménye, a kialakult helyzet mentális képe: a helyzet ismerete, amely a hatékony vezetés egyik alapvető feltétele. A helyzetismeret azonban nem csak egyszerűen az összegyűjtött (megszerzett) és szintetizált információk összessége, hanem ezeknek meghatározott szempontoknak eleget tevő, célorientált értelmezés és következtetések segítségével kiegészített rendszere. A helyzet ismerete dinamikus jellegű, azt a helyzet változásaihoz, valamint az információigényekhez igazodva folyamatosan aktualizálni szükséges.

Az adott helyzet szereplőinek, valamint a környezetnek a helyzetfüggő elemzése, értékelése (a harcmező felderítő előkészítése) az a tevékenységrendszer, amelynek alapvető rendeltetése a szereplők potenciális képességeinek, lehetőségeinek és lehetséges tevékenységi változatainak, valamint a környezet lényeges hatásainak feltárása és megjelenítése. E folyamat négy részből áll, amelyek: a művelet környezetének meghatározása; a környezet hatásainak meghatározása; a szereplők értékelése; valamint a szereplők várható tevékenységi változatainak meghatározása. Ez a tevékenységrendszer nem egyszeri jellegű, a szereplőkre és a környezetre vonatkozó tényeket és elképzeléseket az új információk alapján folyamatosan pontosítják.

A más szereplők körét a katonai szabályozókban korábban az ellenség (enemy), később a szembenálló fél (adversary) vagy fenyegetés (threat) kifejezések jelenítették meg. A nem háborús katonai műveletek esetében a szembenálló fél kifejezés tág értelmezése ma már magában foglalja mindazon szervezeteket, csoportokat, döntéshozókat, sőt fizikai tényezőket is, amelyek képesek lehetnek befolyásolni (segíteni, illetve lassítani, megnehezíteni vagy megghiúsítani) a saját szervezet feladatának teljesítését.^[1]

1[1]JP 2-01.3, I-2. o.

A helyzet értékelésének folyamatában számos információ, összefüggés és más tudásösszetevő kerül felhasználásra, amelyek jelentős mértékben befolyásolják a kialakított helyzetkép minőségét a környezet és a szereplők várható tevékenységére, illetve ezeknek a saját feladat végrehajtására gyakorolt hatásaira vonatkozó prognózisok pontosságát. Jelen tanulmány célja, hogy (egy nagyobb, az OTKA 30764 téma keretében végzett kutatás részeként) elemezze a helyzet értékelésének folyamatát, feladatait és feltárja az ezek során felhasznált legfontosabb tudásösszetevőket.

A MŰVELET KÖRNYEZETÉNEK MEGHATÁROZÁSA

A katonai műveletek környezete a műveletben érintett más — szembenálló (ellenséges, fenyegetést jelentő), valamint semleges — szereplők, illetve a művelet végrehajtását befolyásoló környezeti objektumok és jelenségek összessége. A környezeti objektumok és jelenségek földrajzi elhelyezkedésük, valamint különböző jellemzőik alapján többféleképpen sorolhatók be egyes környezeti részterületekbe. A hagyományos felosztás alapját a természeti, épített és társadalmi környezetre, illetve ezen belül a természeti környezet szárazföldi, tengeri (óceáni), légi, úrbeli, illetve földalatti környezetre történő tagolása alkotja.

A technikai fejlődés és az információs korszak kialakulása következtében a fenti környezeti összetevők mellett a katonai műveletek esetében egyre nagyobb jelentőséggel bírnak olyan, nem földrajzi alapon szerveződő környezeti objektum- és jelenségcsoportok, mint az elektromágneses környezet, vagy az információs környezet. Mindezeket a környezeti részterületeket a katonai szakirodalomban a környezet dimenzióinak is nevezik.^{2[2]}

Az egyes környezeti részterületeket (dimenziókat) sajátos, az adott részterületre jellemző objektumok, jellemzők, folyamatok és jelenségek alkotják, amelyek egy adott — esetünkben a katonai (védelmi) — tevékenység szempontjaitól függetlenül is léteznek és vizsgálhatók. Ezek a tényezők különböző helyzetekben, különböző tevékenységekre eltérő mértékű hatást gyakorolnak. Lehetnek olyan tényezők, amelyek (majdnem) minden nézőpontból a környezet lényeges, a tevékenységet befolyásoló elemét alkotják, míg vannak olyanok, amelyek csak egyes nézőpontok számára fontosak.

2[2]JP 2-01.3, I-2. o.

A művelet környezetének meghatározása az összes létező környezeti tényezőből (objektumból és jelenségből) azok körülhatárolása és kiválasztása, amelyek lényeges hatással lehetnek egy adott művelet végrehajtására. Ez egyben annak a meghatározását is jelenti, hogy milyen környezeti objektumokra és jelenségekre vonatkozóan milyen információkat kell gyűjteni és értékelni, vagyis mire és milyen mértékben kell a helyzetismeretnek kiterjednie.

A művelet környezetének, a lényeges környezeti objektumok és jelenségek körének meghatározása kritikus feladat. A lényegtelen tényezők kiválasztása felesleges információk megszerzését és kiértékelését, ezzel a rendelkezésre álló idő és erőforrások gazdaságtalan felhasználását eredményezi, míg a lényeges tényezők figyelmen kívül hagyása következtében meglepetések érhetik és felkészületlen helyzetben találhatják az adott erőt, amikor a környezet figyelmen kívül hagyott jellegzetességei befolyásolják a feladat végrehajtását.

A művelet környezetének meghatározása különböző földrajzi területek (térrészek) meghatározását is magában foglalja. Ezen területek között az első a művelet végrehajtásához szükséges — a feladatszabás során kijelölt vagy a feladat alapján később meghatározott — földrajzi terület. Ennek mérete és kiterjedése a művelet szintjének, jellegének és tartalmának, megnevezése pedig a fentiekén kívül az adott fegyveres erő doktrinális szabályozásainak függvénye.^{3[3]} A továbbiakban ezen földrajzi terület általános megnevezésére — a nem háborús katonai műveletekre történő alkalmazhatóság érdekében — a (had)műveleti körzet kifejezést használjuk.

A (had)műveleti körzet alapvetően azt a területet foglalja magában, amelyen az adott műveletben közvetlenül érintett szereplők elhelyezkednek, illetve amelyen tevékenységeiket végrehajtják. Ez a terület nem feltétlenül összefüggő, állhat elkülönült részekből is, amelyeket csak közlekedési, szállítási útvonalak kapcsolnak össze.^{4[4]} A művelet eredményes és hatékony megvalósítása, ennek érdekében az egységes irányítás vagy koordináció feltételeinek biztosítása céljából a (had)műveleti körzet a végrehajtáshoz közvetlenül felhasznált terület(részek) mellett általában további, azokhoz csatlakozó területeket is magában foglal.

A fentiek alapján meghatározott (had)műveleti körzetben általában a műveletet végrehajtó erő parancsnokának joga és kötelessége a katonai tevékenységek vezetése, irányítása vagy koordinációja. Természetesen a (had)műveleti körzet mindig egy adott szereplőhöz kapcsolódó fogalom, ugyanaz a terület egy időben

3[3]Például area of operations - (had)műveleti körzet: A háborús terület katonai műveletek és azok adminisztrációja számára szükséges része. (AAP-6, 2-A-15. o.) Egy parancsnok számára egy előjáró parancsnok által kijelölt, általában oldalsó, első és hátsó határoló vonalakkal meghatározott (a felette lévő légtérrel is magába foglaló) földrajzi terület, amelyben joga és felelőssége a katonai műveletek végrehajtása. (FM 101-5-1, 1-10. o.)

4[4]Nem-harcoló feleket kitelepítő műveletek műveleti körzetének alapját például kitelepítési helyek (területek), gyülekezési helyek, illetve közbeeső állomáshelyek alkotják.

több, szembenálló vagy lazán együttműködő szereplő (had)műveleti körzetéhez is tartozhat.

A (had)művelet végrehajtásához nemcsak a közvetlen (had)műveleti körzetről, hanem egy nagyobb területről is szükség van különböző információk folyamatos beszerzésére és feldolgozására. Az érdekeltségi körzet^{5[5]} a (had)műveleti körzetet magában foglaló, de azt általában jelentős mértékben meghaladó kiterjedésű földrajzi terület, amelyről a szembenálló fél vagy semleges felek befolyásolni képesek a jelenlegi és a tervezett saját műveleteket.

Az érdekeltségi körzet meghatározásának alapját az adott szereplőknek az erőkifejtésre, erők felvonultatására, logisztikai támogatás nyújtására, a (had)műveleti körzetbe irányuló vagy azon áthaladó (csapat)mozgásaira, valamint a saját erők elleni nyílt vagy fedett felderítő műveletek végrehajtására vonatkozó képességei adják.^{6[6]} A körzet kiterjedésének meghatározását befolyásolja a feladat-végrehajtás tervezett időtartama is, mert csak az ezen idő alatt lényeges hatást gyakorolni képes szereplők és környezeti tényezők képezik az érdekeltségi terület részét.

A fenti fogalmak mellett az Egyesült Államok hadserege összhaderőnemi doktrinális dokumentumaiban a témakörhöz kapcsolódóan megjelenik a harctér kifejezés is, mint azon környezeti objektumok, tényezők és feltételek összessége, amelyek ismerete szükséges az erők eredményes alkalmazásához, megóvásához, illetve a feladat teljesítéséhez. A harctér magában foglalja a (had)műveleti, illetve érdekeltségi körzetekhez tartozó szárazföldi, légi, tengeri és űrbeli területeket; az

5[5]Area of interest: Egy parancsnok számára a folyamatban lévő vagy tervezett műveletekhez kapcsolódóan érdekes terület, amely magába foglalja az adott erő befolyási körzetét, (had)műveleti és/vagy felelősségi körzetét, valamint más, ezekhez csatlakozó területeket. (AAP-6, 2-A-15. o.)

Area of influence (befolyási körzet): Földrajzi terület, amelyen a parancsnok a rendelkezésére álló erőkkel és eszközökkel közvetlenül képes befolyásolni a tevékenységeket. (AAP-6, 2-A-15. o.)

Area of responsibility (felelősségi körzet): Meghatározott földrajzi terület, amelyen belül az adott terület parancsnokának felelőssége a létesítmények fejlesztése és fenntartása, a control of movement, valamint harcászati műveletek végrehajtása az irányítása alá tartozó csapatokkal az ezen funkciók végrehajtására szóló felhatalmazással együtt. (AAP-6, 2-A-15. o.)

Area of interest: Földrajzi terület, amelyről információk szükségesek harcászati műveletek eredményes végrehajtásához és jövőbeni műveletek tervezéséhez. A körzet magában foglalja mindazon fenyegetést jelentő erőket, illetve környezeti tényezőket, amelyek jelentős mértékben befolyásolhatják egy feladat végrehajtását. (FM 101-5-1, 1-10. o.)

6[6]Az érdekeltségi körzet részét képezik például a (had)műveleti körzeten kívüli kikötők és repülőterek, amelyekre szembenálló erők érkehetnek be, vagy ahonnan támadások kezdeményezhetők haditengerészeti vagy légierőkkel; félkatonai, felkelő, terrorista stb. csoportok táborai, ahonnan ezen csoportok támadásokat intézhetnek a saját erők, vagy azok közlekedési/szállítási útvonalai ellen; potenciális rakétakilövő helyek, ahonnan a (had)műveleti körzet elérhető.

ott elhelyezkedő (ellenséges és saját) erőket, létesítményeket; valamint a terepet, időjárást, elektromágneses spektrumot és információs környezetet.

A (had)művelet környezetének, szereplőinek és környezetének meghatározása a következőket foglalja magában:

- a műveletben érintett, arra lényeges hatást gyakorolni képes szereplők meghatározása;
- a saját fél és a fenti szereplők által felhasználható infrastruktúra meghatározása;
- a saját fél és a fenti szereplők tevékenységére hatást gyakorló természeti környezeti objektumok és tényezők meghatározása;
- a saját fél és a fenti szereplők tevékenységére hatást gyakorló társadalmi környezeti tényezők meghatározása.

A továbbiakban sorra vesszük az egyes részfeladatokat és ezek végrehajtását elemezve meghatározzuk a felhasználandó kerülő általános és konkrét tudásösszetevőket. Az általános tudásösszetevők (fogalmi keretek, összefüggések, eljárási tudáselemek) alapvetően doktrínális dokumentumokból, szabályzatokból származó, a katonai szaktudás részét képező hosszabb távon érvényes tudáskomponensek, míg a konkrét, helyzetfüggő — esetleg a szükséges mértékhez képest hiányos — tudás középtávú, legfeljebb a művelet végrehajtásának idejére érvényes összetevő.

A műveletben érintett, arra közvetlenül vagy közvetve lényeges hatást gyakorolni képes szereplők (személyek, csoportok, szervezetek, feladatorientált csoportosítások) kiválasztása során az adott feladatból (a megvalósítandó műveletből) kell kiindulni, hiszen az abban érintett szereplők típusa és köre függ a művelet típusától. Ennek szemléltetésére vegyünk példának két katonai művelet-típust. Hagyományos háborús műveletekben alapvetően két szembenálló — a saját és ellenséges — fél, illetve ezek erői szerepelnek, de lehetségesek több-szereplős fegyveres konfliktusok is.^{7[7]} A béketámogató műveletekben érintett szereplők közé egy konfliktus résztvevői, a béketámogató feladatot ellátó erők, valamint különböző nem-kormányzati szervezetek erői tartozhatnak.

Az adott művelet — illetve annak típusa — ismeretében határozhatók meg tehát az ahhoz tartozó szereplő-típusok, majd ezek segítségével választhatók ki a ténylegesen létező szereplők közül a művelet szempontjából potenciálisan

^{7[7]}Lásd például a boszniai konfliktust, amelyben három (nemzetiségi alapon szerveződött) entitás fegyveres erői harcoltak esetenként hol egymás ellen, hol egymással együttműködve.

lényegesek, vagy tárható fel az aktuális szereplőkre vonatkozó információhiány és kezdeményezhető bizonyos típusú szereplőkre vonatkozó információgyűjtés.^{8[8]}

Azonban az ily módon kiválasztott szereplők közül sem feltétlenül képes mindegyik lényeges hatást gyakorolni az adott művelet végrehajtására. Erre az egyes szereplők általában csak különböző körülmények — pl. térbeli helyzetük, erőik és eszközeik, a rendelkezésükre álló információk — függvényében képesek, illetve az általuk gyakorolt hatás mértéke is függhet ezen körülményektől. Így az adott körülmények ismeretében vagy azok feltárása után lehet meghatározni a művelet szempontjából lényeges szereplők körét.

Összegzésképpen megállapítható, hogy a műveletben érintett szereplők kiválasztása során a következő tudásösszetevők felhasználására van szükség:

- adott művelet-típusok végrehajtásában milyen szereplő-típusok lehetnek közvetlenül érintettek, illetve milyen szereplő-típusok képesek ezen művelet-típusokra vagy az ezeket végrehajtó erőkre lényeges hatást gyakorolni;
- adott művelet-típusra, vagy az azt végrehajtó erőre adott szereplő-típusok milyen körülmények között, milyen mértékben képesek lényeges (támogató, vagy akadályozó) hatást gyakorolni;
- a konkrét helyzetben milyen szereplőkről állnak rendelkezésre információk és melyek ezen szereplőknek a műveletre gyakorolható hatásaik szempontjából lényeges jellemzői.

A szereplők által felhasználható infrastruktúra meghatározása azon infrastrukturális objektumok meghatározását jelenti, amelyek használata az adott helyzetben egyes szereplők tevékenységének alapvető feltételét képezi, vagy lehetséges tevékenységeik körét, azok jellemzőit jelentős mértékben befolyásolhatja.

A lehetséges infrastrukturális objektumok köre az adott művelet — elsősorban haderőnemi — jellegének a függvénye. Szárazföldi műveletek esetében többek között katonai bázisok, termelő és szolgáltató létesítmények, illetve közlekedési, szállítási és más hálózatok; légi hadműveletek esetében repülőterek, légi irányítási és kommunikációs létesítmények; haditengerészeti műveletek esetében haditengerészeti bázisok, kikötők és hajózást segítő létesítmények; végül űrhadviselési műveletek esetében például űrrepülőterek, űreszközöket felbocsátó bázisok tartoznak ide. Nem háborús katonai műveletek esetében az érintett szereplők körének jellege miatt az infrastrukturális objektumok köre is jóval szélesebb.

8[8]Nem-harcolókat kitelepítő műveletben például információkkal kell rendelkezni arról, hogy vannak-e és mely (lázadó, felkelő, tüntető stb.) csoportok, amelyek ellenzik a kitelepítést, vagy ellenségesek a kitelepítést végrehajtó erőkkel.

A lényeges objektumok meghatározásához az aktuális létesítmények körét kell összevetni az adott szereplőkkel és sajátosságaikkal. Egy, a (had)műveleti körzet közelében elhelyezkedő repülőtér például akkor képezi az érdekeltségi körzet részét, a művelet környezetének elemét, ha a műveletben érintett szereplők között vannak, amelyek légi szállítási képességekkel rendelkeznek, de nem tartozik oda, ha a leszállópálya jellemzői (jellege, hossza, teherbíró képessége stb.) miatt nem alkalmas az adott erő rendelkezésére álló repülőgépek fogadására.

Összességképpen tehát az infrastruktúra lényeges elemeinek meghatározása során felhasználható tudásösszetevők a következők:

- a katonai műveletekben érintett szereplő-típusok milyen infrastrukturális objektum-típusokat használhatnak fel, és milyen feltételek fennállása esetén;
- adott szereplő-típusok adott tevékenységeihez milyen infrastrukturális objektum-típusok felhasználása elengedhetetlen;
- a konkrét helyzetben milyen infrastruktúra objektumokról állnak rendelkezésre információk, és melyek ezek alapvető jellemzői;
- a konkrét helyzetben milyen szereplők játszanak lényeges szerepet, és melyek ezek lehetséges tevékenységei.

A szereplők tevékenységére hatást gyakorló természeti tényezők meghatározása során a különböző környezeti részterületeken eltérő tényezőket kell figyelembe venni. Szárazföldi környezet esetében mindenképp a természetes terepelemek (ezen belül a domborzat, a talajtakaró, a növényzet, valamint a szárazföldi vizek) és az időjárás; a légi környezet esetében elsősorban az időjárási tényezők; tengeri (óceáni) környezet esetében a víztömeg, a tengerfenék és a partmenti rész hidrográfiai és topográfiai jellemzői; végül az űrbeli környezet esetében a napsugárzás és a geomágneses hatások tartoznak ide.

A lényeges szerepet játszó természeti környezeti tényezők meghatározása az előzőekhez hasonlóan az aktuális szereplők és tevékenységeik függvényében lehetséges. Egyes környezeti hatások csak egyes szereplők, vagy csak bizonyos tevékenységek esetében játszanak lényeges szerepet. A felhőzet alsó határa például csak repülőeszközökkel rendelkező szereplők, illetve légi tevékenységek esetében lényeges tényező.

Ennek megfelelően a lényeges természeti tényezők meghatározásához a következő tudásösszetevők szükségesek:

- adott természeti környezeti tényezők milyen szereplőkre és azok milyen tevékenységeire gyakorolnak lényeges hatást;
- a konkrét helyzetben milyen szereplők játszanak lényeges szerepet, és melyek ezek lehetséges tevékenységei.

A szereplők tevékenységére hatást gyakorló társadalmi tényezők meghatározása során olyan tényezők szerepének megítélésére kerül sor, mint a (had)műveleti körzet népességének különböző szociológiai, kulturális és demográfiai (pl. etnikai, törzsi, vallási, életkori, jövedelmi, egészségi) jellemzői; az érintett országok, területek politikai és gazdasági sajátosságai; valamint a művelet végrehajtását befolyásoló jogi szabályozások (nemzetközi szerződések, egyezmények, illetve a fegyveres erők alkalmazásának szabályai stb.).

A lényeges társadalmi tényezők meghatározásához szükséges tudásösszetevők közé tehát a következők tartoznak:

- melyek a katonai műveletekre lényeges hatást gyakorló társadalmi tényezők;
- adott társadalmi tényezők milyen művelet-típusok esetében és milyen feltételektől függően játszanak lényeges szerepet.

Végül a felsorolt értékelések végrehajtásának eredményeként meghatározzák az adott művelet szempontjából lényeges szereplőket, valamint a lényeges infrastrukturális objektumokat, természeti és társadalmi tényezők körét, amelyek együtt meghatározzák az adott művelethez tartozó érdekeltségi körzetet. Ez utóbbiak között az adott művelet szempontjából játszott szerepük alapján fontossági sorrendet is fel kell állítani, mert nyilvánvalóan nem minden szereplő vagy környezeti objektum képes azonos mértékű hatást gyakorolni az adott műveletre. A környezeti elemek jelentősége, fontossági sorrendje szolgál alapul a megszerzendő információk részletezettségének meghatározásához, illetve segíti időhiányos helyzetben az információgyűjtő, illetve elemző-értékelő kapacitás hatékony felhasználását.

A KÖRNYEZETI TÉNYEZŐK ÉRTÉKELÉSE

A környezeti tényezők értékelése a különböző környezeti jellemzők meghatározását, majd ezeknek a saját és más szereplők képességeire, illetve nagybani tevékenységi változataira gyakorolt hatásainak meghatározását foglalja magában. Az egyes környezeti részterületekhez sorolt környezeti tényezők értékelésének a katonai gyakorlatban kialakult rendje és módszerei vannak, amelyeket egy konkrét esetben az adott művelet igényeinek megfelelő módon és részletességgel lehet alkalmazni. Az adott helyzetben vizsgálandó környezeti tényezők körét és értékelésük mélységét a (had)művelet környezetének előbbiekben áttekintett meghatározása jelöli ki. A környezeti tényezők értékelésének feladatait és módszereit, valamint az ehhez szükséges tudásösszetevőket a következőkben

alapvetően az egyes részterületek (harctéri dimenziók) szerinti csoportosításban elemezzük.

A szárazföldi környezet tényezőinek értékelése a katonai gyakorlatban a természetes és mesterséges terepelemek, valamint az időjárás értékelését jelenti. A terep katonai szempontból történő értékelése mindenekelőtt a láthatóságot, a tüzelési lehetőségeket és a járhatóságot befolyásoló jellemzőkre, valamint a rejtésre és védőképességre terjed ki. Emellett különböző fegyvernemek és szakcsapatok sajátos feladatainak és igényeinek megfelelő értékelések is szükségesek (pl. műszaki megmunkálhatóság, víznyerési lehetőségek, nyersanyag-lehetőségek). Mindezek figyelembevételével, ezt követően lehetséges különböző követelményeknek megfelelő tereptárgyak, területek, irányok, útvonalak vagy pontok meghatározása. A terepértékelési feladatok az amerikai hadsereg doktrínális elvei szerint öt katonai szempont — a figyelési és tüzelési lehetőségek; a rejtés és álcázás; az akadályok; a kulcsfontosságú területek, objektumok; valamint a megközelítési útvonalak^{9[9]} — köré csoportosítva valósulnak meg.

A láthatósági (egyben megfigyelhetőségi) lehetőségek értékelése a vizuális láthatóság mellett lehetséges különböző technikai felderítő eszközökkel történő megfigyelési lehetőségek szempontjából is (hasonló elvek és módszerek segítségével értékelhetők egyébként a rádiókommunikációs eszközök közötti összeköttetési lehetőségek is). A láthatósági lehetőségek meghatározhatók két pont között; egy vagy több pontból összegzetten értékelve; valamint horizontálisan vagy vertikálisan (terepmetszet készítéssel összekapcsolva). A figyelő, illetve a felderítő eszközök földfelszíni, repülőeszközön vagy űreszközön történő elhelyezkedésétől függően vizsgálható a vízszintes, a ferde és a függőleges láthatóság.

A láthatóság lehetőségét — vizuális esetben, illetve alapvetően egyenes vonalú hullámterjedés esetén — elsősorban a domborzat és annak egyes elemei (hegyek, szakadékok stb.), valamint a magasabb növényzet és építmények határozzák meg. A földfelszín és az objektumok magassági értékei ismeretében a láthatóság matematikai módszerekkel határozható meg. Ez nem egyenes vonalú vagy egyéb feltételek (pl. felszíni fedettség jellege) által is befolyásolt hullámterjedés esetében is megtehető, csak bonyolultabb matematikai összefüggések felhasználásával. Megjegyzendő, hogy az így meghatározott láthatóságot egyes időjárási tényezők (pl. csapadék, felhőzet) még befolyásolják.

A nehezen megfigyelhető területek egyben jó álcázási lehetőséget is jelentenek. Ezt legteljesebben — minden irányból történő megfigyeléssel szemben és mozgást is biztosító módon — elsősorban a kellően magas és sűrű fedettséget növényzet, illetve a sűrűn elhelyezkedő épületek biztosítják. A megfigyelési és álcázási lehetőségek alapján lehet meghatározni többek között a megfigyelésre alkalmas

9[9]OCOKA - Observation and fields of fire, concealment and cover, obstacles, key terrain, and avenues of approach.

pontokat; védelemre alkalmas pozíciókat; különböző eszközök elhelyezésére alkalmas területeket; megfigyelés ellen védett manőverezési, mozgási útvonalakat.

A láthatósági lehetőségek meghatározásához felhasznált tudásösszetevők közé tartoznak a következők:

- a terep, valamint a növényzet és építmények magassági, illetve hullámterjedést befolyásoló jellemzői;
- az adott hullámterjedések lehetőségeit leíró összefüggések.

A *terep védőképessége* a terepjellemzők által a közvetett vagy közvetlen irányzású tűz, illetve annak hatásai ellen biztosított védelmet jelenti. Ezt mindenekelőtt a természetes és mesterséges fedezékek (szakadékok, vízmosások, barlangok, alagutak, épületek stb.) biztosítják. A védőképesség értékeléséhez ennek megfelelően az ezen objektumokra létező és egyes jellemzőire vonatkozó információk szükségesek.

A *tűzelési lehetőségek* (a tűz alatt tarthatóság lehetőségei) elsősorban az adott terület megfigyelhetőségétől, illetve védőképességétől függenek. Közvetlen irányzású tűzzel hatékonyan tűz alatt a nyílt és védettséget nem nyújtó területek, közvetett irányzású tűz esetében pedig a védettséget nem nyújtó területek tarthatók. Ezen területek meghatározásával lehetséges a védelemre alkalmas területek, gyülekezési körletek, szétbontakozási terepszakaszok kiválasztása, illetve a manőverezési útvonalak értékelése, veszélyeztetett szakaszaik meghatározása.

A *járhatósági (mozgási) lehetőségek* meghatározásának egyik összetevője a terep járhatóságának, az utakon kívüli mozgás lehetőségeinek meghatározása. Ez lényegében annak meghatározását jelenti, hogy a terep milyen hatással van a harci technikai és szállító járművek, valamint az élő erők mozgására, az elérhető menetsebességre. Az ezt befolyásoló tényezők közé tartozik gyakorlatilag valamennyi említett terepelem.

A terepjárhatóság értékelése az adott területet a felhasználási igénytől függően különböző kategóriákba sorolt részekre osztja, amely a különböző terepelemek járhatóságra gyakorolt hatásainak hasonló értékelésére épülnek. Ehhez az adott terület egyenként értékelésre és kategóriákba sorolásra kerül külön-külön a domborzat (azon belül a lejtők), a növényzet, valamint a terepfelszín (talaj, kőzet) jellege szerint. Az egyes kategóriákhoz különböző járhatósági szintek, vagy konkrét járhatóságot csökkentő tényezők tartoznak. Egyes terepelemek esetében a kategóriákba sorolás mellett részletesebb jellemzőket (pl. famagasság, sűrűség, törzsvastagság, koronafedettség) is felhasználnak, illetve egyes időjárási tényezőket vagy az évszakot is figyelembe veszik. Mindezt az egyedi természetes vagy mesterséges akadályok értékelése egészíti ki. Az értékelés eredménye elsősorban különböző áttekinthető vázlatok formájában jeleníthető meg.

Az terepjárhatóság értékelése során felhasznált tudásösszetevők közé tartoznak többek között a következők:

- az adott terep lejtőviszonyaira vonatkozó információk, valamint a lejtőviszonyok mozgásra gyakorolt hatásait leíró összefüggések;
- az adott terep növényzeti fedettségének jellegére és egyes speciális jellemzőkre vonatkozó, általában homogénnek tekinthető területenként megadott információk, valamint a speciális jellemzőkre más tényezők (pl. időjárás, évszak) gyakorolt hatásokat, illetve a fedettségi jelleg és a speciális jellemzők mozgásra gyakorolt hatásait leíró összefüggések;
- az adott terep felszínét alkotó kőzetek és az azt fedő talaj jellegére vonatkozó, általában homogénnek tekinthető területenként megadott információk, valamint az ilyen jellegű kőzet- és talajtípusoknak a mozgásra gyakorolt (esetleg más befolyásoló tényezők által is módosított) hatásait leíró összefüggések;
- a mozgást befolyásoló természetes és mesterséges akadályok körére vonatkozó ismeretek, az ilyen objektumok léte és alapvető jellemzőire vonatkozó információk, valamint az egyes akadályok mozgást befolyásoló hatásait leíró összefüggések.

A *kulcsfontosságú területek, objektumok* a terep olyan részei, amelyek elfoglalása, megtartása vagy ellenőrzés alatt tartása jelentős előnnyel jár(hat) a szereplők számára. Ezek között megkülönböztethetők a kiemelt jelentőséggel bíró, a művelet végrehajtásának alapvető feltételeit képező döntő fontosságú területek, objektumok. A kulcs- (illetve döntő) fontosságú területek, objektumok jelentős mértékben az adott művelettől, a tervezett tevékenységtől, sőt ezek szintjétől^{10[10]} függenek. Kulcsfontosságúak általában a manőverezést biztosító vagy korlátozó tereptárgyak vagy az uralgó magaslatok.

A kulcsfontosságú területek, objektumok meghatározása során felhasznált tudásösszetevők közé tartoznak többek között:

- a kulcsfontosságú területek, objektumok lehetséges körére vonatkozó ismeretek;
- azon műveletek és körülmények leírása, amelyek esetében az egyes területek, objektumok kulcsfontosságú szerepet játszanak;
- azon feltételek leírása, amelyek fennállása esetén egy kulcsfontosságú terület, objektum, egyben döntő fontosságú.

A lehetséges *megközelítési útvonalak* olyan útvonalak, terepsávok, amelyek kedvező feltételeket biztosítanak egy adott méretű és jellegű erő viszonylag

^{10[10]}Ugyanaz a terület vagy objektum (pl. egy nagyváros) egy magasabb vezetési szint számára lehet kulcsfontosságú objektum, míg egy alacsonyabb szint számára csak akadályt képez.

könnyű, egyéb követelmények által meghatározott elrendezésben (alakzatban, menetrendben, szétbontakozva) történő mozgásához. A megközelítési útvonalak az adott feladat, a meglévő közlekedési infrastruktúra, valamint a terep járhatósági lehetőségei alapján, egyéb terepjellemzők figyelembevételével határozhatók meg. Ez utóbbiak közé tartozhatnak például a rejtési és álcázási, illetve figyelési és tűz alatt tartási lehetőségek vagy az elágazások, harántútvonalak megléte.

A megközelítési útvonalak mozgási folyosókra épülnek, amelyek különböző akadályozó terepelemekkel határolt, az erők mozgását egy irányba terelő területek. A megközelítési útvonalak meghatározása a mozgási folyosók azonosításával, jellegük (az általuk befogadható erők) meghatározásával, majd a megfelelő mozgási folyosók csoportosításával és az így kialakult útvonalak értékelésével történhet.

A megközelítési útvonalak meghatározása során felhasznált tudásösszetevők közé tartoznak tehát a következők:

- adott típusú erők számára szükséges mozgási folyosók alapvető jellemzőire (pl. szélességére), illetve a számukra szükséges megközelítési útvonalakra (pl. mozgási folyosóik számára és típusára) vonatkozó követelmények;
- a megközelítési útvonalak értékelése során figyelembe veendő szempontok köre és kritériumrendszerük.

Az időjárás értékelése kétirányú folyamat, magában foglalja egyrészt az időjárási tényezők más környezeti részterületekre, tényezőkre (pl. talaj járhatóságára, láthatósági viszonyokra, óceáni víztömegekre), másrészt közvetlenül a művelet végrehajtására és az abban érintett szereplőkre gyakorolt hatásainak meghatározását. Az időjárás katonai szempontból leglényegesebb aspektusai közé a látási viszonyokra gyakorolt hatásai, a talajközeli szél, a csapadék, a felhőfedettség, valamint a hőmérséklet és a levegő nedvességtartalma tartoznak. Ezek mellett egyes szakterületek esetében további tényezők is jelentős szerepet játszanak (pl. légnyomás, magaslégköri szél, jégképződés).

A felsorolt időjárási tényezők alakulása — amennyiben bizonyos értékhatárokat átlép — különböző tevékenységekre, technikai eszközökre vagy az élőerőre gyakorolhat hatást. Minden egyes típusra egyedileg határozhatók meg azok az értéktartományok, amelyekben belül az adott tényezőnek nincs érzékelhető hatása, illetve mérsékelt vagy jelentős (általában korlátozó) hatása van. Ezek sok esetben szélsőséges időjárási jelenségekhez is kapcsolódnak.

Az időjárás értékelése során felhasznált tudásösszetevők közé sorolhatók többek között a következők:

- az időjárási tényezők körére és alapvető jellemzőikre vonatkozó ismeretek;

- az egyes időjárási tényezők adott tevékenységekre, eszközökre, szereplőkre, illetve más környezeti tényezőkre gyakorolt hatásait leíró összefüggések, szabályok;
- az időjárás hosszabb távú alakulását jellemző éghajlati információk;
- az egyes időjárási tényezőkre vonatkozó konkrét mérések, megfigyelések, valamint az ezek alapján készített rövid vagy hosszabb távú előrejelzések.

Végül a *terep- és időjárás-értékelés eredményeinek felhasználása* során szükséges tudásösszetevők közé tartoznak az egyes tervezett (alkalmazási, működési, telepítési, elhelyezési stb.) körletek, mozgási (előrevonási, utánszállítási stb.) útvonalak kijelöléséhez ideális vagy azt kizáró környezeti körülményeket, jellemzőket leíró szabályok, valamint ezen körülményeknek az adott körletek, útvonalak katonai alkalmazhatóságát befolyásoló hatásait leíró összefüggések.

A légi környezet tényezőinek értékelése magában foglalja egyes — a légi tevékenységet befolyásoló — terepjellemzők, szárazföldi és tengerészeti infrastrukturális tényezők, valamint kiemelten az időjárási tényezők értékelését. A katonai gyakorlatban a légi tevékenységet befolyásoló környezeti tényezők értékelése a lehetséges célpontok értékeléséből indul ki, ezt a légi hadműveleteket végrehajtó erők által felhasználható infrastrukturális objektumok és alkalmazási területek értékelése követi, végül a légi hadműveletek kiinduló pontjai és a célpontok közötti megközelítési útvonalak és az ezeket befolyásoló környezeti tényezők (a szárazföldi környezetnél elmondottakhoz alapelveiben hasonló) értékelése zárja.

Az *értékelés eredményeként* határozzák meg többek között a különböző alkalmazási (felderítési, légi harc, légvédelmi stb.) lehetőségek térbeli jellemzőit, a lehetséges alkalmazási körzeteket; a potenciális célpontok lehetséges légi megközelítési útvonalait; valamint az előre jelzett időjárási tényezők és jelenségek várható korlátozó hatásait. Az értékelés során felhasználandó tudásösszetevők közé tartoznak a következők:

- a légierő (beleértve a szárazföldi haderőnem és a haditengerészet légi és légvédelmi) erőinek és eszközeinek alkalmazási lehetőségei, sajátosságai, alkalmazási területeik meghatározását befolyásoló jellemzői;
- a polgári és katonai repülési (légiközlekedési) infrastruktúra objektumainak lehetséges és aktuális köre, alapvető jellemzői;
- a domborzat légi tevékenységekre lényeges hatással lévő objektumainak, jellemzőinek (függőleges akadályok, könnyen azonosítható tereptárgyak) lehetséges és aktuális köre, alapvető jellemzői;
- az időjárás légi tevékenységre lényeges hatással lévő tényezőinek, jelenségeinek lehetséges és aktuális köre, jellemzői.

A tengeri (óceáni) környezet tényezőinek értékelése során az előzőekben már említett földrajzi, hidrográfiai, tengerfelszín állapoti, valamint infrastrukturális

jellemzők elemzésének keretében értékelik a haditengerészeti manővereket (hajózási lehetőségeket) korlátozó átjárókat (szorosok, csatornák); a hadihajók rejtését biztosító természetes kikötőket (horgonyzóhelyek); a haditengerészeti műveleteket befolyásoló szárazföldi infrastruktúra-elemeket (polgári kikötők, haditengerészeti bázisok és repülőterek, partvédelmi bázisok stb.); a hajózási útvonalakat; a part menti területek partraszállás szempontjából lényeges jellemzőit (a tengerfenék partmenti jellemzői, a partvonal jellege, partmenti terepjellemzők); a víztömeg vízfelszíni és felszínalatti jellemzőit és jelenségeit; valamint az időjárás vonatkozó tényezőit.

Az értékelés eredményeként meghatározhatók többek között a kulcsfontosságú tengeri (óceáni) körzetek, a lehetséges tengeri előrevonási irányok, alkalmazási körzetek, valamint partraszállási helyek. Az ehhez felhasználható tudásösszetevők körébe tartoznak többek között a következők:

- a tengerek (óceánok) határvonalaira, illetve a jellegzetes objektumokra (szigetek, sziget-csoportok, átjárók, szorosok, öblök stb.) vonatkozó információk;
- a tengerfenékre és annak jellegzetes domborzati elemeire vonatkozó információk;
- a víztömeg fizikai és kémiai jellemzőire, illetve jelenségeire (áramlások, árapály-jelenségek, hullámjelenségek) vonatkozó információk és összefüggések;
- a part menti területek alapvető lehetséges és aktuális terepjellemzői;
- a hajózási útvonalak és alapvető jellemzőik;
- a polgári és katonai hajózási szárazföldi infrastruktúra meglévő létesítményei (elemei) és ezek alapvető jellemzői.

Az űrbeli környezet tényezőinek értékelése az földkörüli pályán keringő űreszközök, az űreszközök felbocsátására alkalmas földi infrastruktúra, valamint az űreszközökkel folytatott kommunikációt befolyásoló fizikai jelenségek értékelését foglalja magában. Az értékelés lényegét az űreszközök által biztosított (felderítési, globális helymeghatározási, időjárás-megfigyelési, kommunikációs stb.) funkciók és ezek különböző szereplők számára történő felhasználási lehetőségeinek tartalmi, térbeni és időbeni elemzése képezi, beleértve ebbe ezen képességek új űreszközök felbocsátásával történő kibővítési lehetőségeinek értékelését is.

Az értékelés eredményeként meghatározhatók az egyes szereplők számára rendelkezésre álló vonatkozó konkrét lehetőségek, illetve a felderítő-megfigyelő űreszközök által az idő függvényében (adott időszakokban) megfigyelés alatt tartható területek. Az ehhez felhasználásra kerülő tudásösszetevők közé tartoznak többek között a következők:

- az űreszköz-típusok köre, azok funkciói, képességei és alapvető jellemzői;

- az adott helyzetben működő üreszközök típusa, pályadatai és változó jellemzői;
- az üreszközök felbocsátására alkalmas bázisok köre és ezek alapvető jellemzői;
- az egyes üreszköz-típusok adott céllal történő felbocsátásának térbeli, időbeni és a felbocsátó bázissal kapcsolatos feltételei;
- az egyes szereplők egyes üreszközök felhasználásával, felbocsátásával kapcsolatos képességei, lehetőségei.

A társadalmi tényezők értékelése az adott körzet vagy régió (egyes tényezők vonatkozásában a globális környezet) művelet végrehajtását befolyásoló politikai, gazdasági és kulturális jellemzőire terjed ki. Ezek a tényezők különösen a nem háborús katonai műveletek esetében játszanak kiemelt szerepet, mert ezek sikeres végrehajtása jelentős mértékben függ a (had)műveleti körzet állami, politikai és civil szervezeteinek, illetve népességének jellemzőitől, együttműködési készségétől, a művelethez való hozzáállásától.

A műveletet befolyásoló politikai tényezők közé tartozik többek között az érintett ország(ok) politikai rendszere egészének, egyes hatalmi ágainak, jogrendszerének, illetve a médiának a művelethez való viszonya, valamint a nemzetközi (regionális, globális) politika és közvélemény támogatásának jellege. A gazdasági szempontból lényeges tényezők az adott ország(ok) képességeit befolyásoló átfogó nemzetgazdasági, demográfiai jellemzők. A kulturális tényezők a népesség egészének és egyes csoportjainak olyan — etnikai, vallási, törzsi, nyelvi stb. — jellemzői, amelyek meghatározzák céljaikat, viselkedésüket, a művelethez és az azt végrehajtó erőkhöz fűződő viszonyukat, valamint jelentős mértékben befolyásolják a velük való kapcsolattartást.

Az eddig legkevésbé figyelembe vett és nehezen mérhető társadalmi tényezők értékelése során felhasználható tudásösszetevők például a következők:

- a (had)műveleteket befolyásoló társadalmi tényezők köre és mérési, minősítési lehetőségeik;
- az egyes társadalmi tényezők által lényegesen befolyásolt műveletek, tevékenységek köre, valamint az ezekre gyakorolt hatásaikat leíró összefüggések;
- az egyes társadalmi tényezők aktuális jellemzőire vonatkozó információk.

A SZEREPLŐK ÉRTÉKELÉSE, VÁRHATÓ TEVÉKENYSÉGI VÁLTOZATAIK MEGHATÁROZÁSA

A szereplők értékelése során valamennyi szereplőre meg kell határozni az általuk a hasonló helyzetekben általában alkalmazott műveleteket, tevékenységi rendet és eljárásokat, valamint az ezekhez szükséges kritikus erőforrásokat, és ezek alapján az adott helyzetben rendelkezésükre álló, átfogó tevékenységi változatok formájában megfogalmazott lehetőségeiket. Ezt követően a szereplők várható tevékenységi változatainak meghatározásához minden egyes szereplőre meg kell határozni az adott helyzetben valószínű célokat és az elérni kívánt végállapotokat, meg kell határozni az ezen célok elérését biztosító lehetséges tevékenységi változatokat, majd el kell végezni a tevékenységi változatok összehasonlító értékelését és valószínűségi sorrendbe állítását.

A szereplők várható tevékenységének előrejelzéséhez az alapot az általuk hasonló helyzetben alkalmazott műveletek, tevékenységi rend és eljárások^{11[11]} képezik. Ezeket elsősorban és általánosságban az adott fél doktrínális dokumentumai írják le (ha ilyenek vannak), illetve korábbi, múltbeli tevékenységei alapján határozhatók meg. Gyakorlatilag minden szervezett módon cselekvő szereplő esetében kialakulnak — sőt rögzítődnek — olyan előírások, szabályok, elvek, amelyek többek között egy adott helyzetben befolyásolják vagy meghatározzák a választandó műveletet (tevékenységet); az erők és eszközök csoportosítását, a működési struktúra kialakítását; a művelet térbeli és időbeni lefolyásának alapvető szerkezetét, résztevékenységeit; valamint a műveletben részt vevő működési elemek térbeni elrendezését.^{12[12]}

Egy adott szereplő doktrínális, vagy általában alkalmazott tevékenységi rendje és eljárásai a szöveges leírás (előírás) mellett többnyire különböző más formákban is megjeleníthetők. Az erők és eszközök elosztása például működési struktúra diagramok, az egyes működési elemek térbeni elrendezése vagy a térbeli jellemzőkkel is rendelkező feladatok leírása pedig különböző méretekkel (abszolút és relatív távolságokkal, hosszakkal, területi kiterjedésekkel stb.) jellemzett grafikus vázlatok formájában, míg a műveletek résztevékenységeinek, kritikus eseményeinek szokásos rendje idő- vagy folyamat-diagramon (összetett műveletek esetében hálóterv formájában) ábrázolva adható meg. Az általában alkalmazott tevékenységi rend és eljárás más összetevői ezzel szemben elsősorban összefüggések, szabályok formájában írhatók le. Ilyenek lehetnek például egyes környezeti feltételek és helyzetek, illetve az ezekben alkalmazott műveletek, tevékenységek közötti összefüggések vagy a művelet lefolyását, az egyes részműveletek közötti választást befolyásoló döntési kritériumok.

11[11] Ezeket az amerikai szabályzatok és az ezek adaptálására épülő anyagok elvi, vagy doktrínális sablonoknak, vázlatoknak (doctrinal template) nevezik. Pl. Horváth András: A harcmező felderítő előkészítése. Egyetemi jegyzet. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2000, 39. o.)

12[12] Mindezek még olyan szereplők esetében is meghatározhatók, mint egy helyi konfliktusban részt vevő, törzsi alapon szerveződött fegyveres milícia vagy egy terrorista szervezet.

Az egyes szereplők doktrínális elképzeléseiben vagy eddigi gyakorlatában vannak olyan erőforrások, képességek, amelyek rendelkezésre állása, mennyisége vagy minősége kritikus szerepet játszik adott műveletek, tevékenységek végrehajtásában, hiányukat az eredményes tevékenység akadályának tekintik. Ezen kritikus erőforrások meghatározása, amelyek közé általában, de nem kizárólag harctámogató és logisztikai erőforrások, képességek tartoznak, a saját erők céltervezési folyamatának egyik alapvető előfeltételét képezi.

Az egyes szereplők számára az adott helyzetben rendelkezésre álló általános lehetőségek a szereplőkről rendelkezésre álló információk, illetve az erre a helyzetre vonatkozó doktrínális elvek összevetésével határozhatók meg. A szereplőkről rendelkezésre álló információk közé elsősorban a szereplők összetételére, erőikre és eszközeikre, helyzetükre, aktuális tevékenységükre, illetve az ezek alapján meghatározható általános képességekre vonatkozók tartozhatnak. A lehetőségek a helyzetnek megfelelő — az adott körülmények között a doktrínális elvek alapján végrehajthatónak ítélt — átfogó tevékenységi változatok formájában fogalmazhatók meg. Mivel a konkrét helyzetek a doktrínákban megfogalmazott minta-helyzetektől általában eltérnek, ezen eltérésekre alapozva meghatározhatók az egyes változatok előnyös és hátrányos oldalai: azon körülmények, helyzet-elemek, amelyek a doktrínális minta-helyzethez képest pozitív, vagy negatív irányban térnek el.

Az egyes szereplők várható (valószínű) tevékenységi változatainak meghatározása az előzőekben vázolt értékelés eredményeire alapozva történik, de már a saját fél tevékenységéhez szükséges részletezettséggel. Ennek első lépése az egyes szereplők valószínű céljainak (feltételezések formájában történő) meghatározása, amely doktrínális elvek, valamint rendelkezésre álló információk alapján lehetséges. Ezt követően az összes lehetséges tevékenységi változat listájának meghatározására kerül sor, amelyek közé kezdetben besorolódik minden olyan változat, amelyet az adott szereplő az adott helyzetben doktrínálisan megfelelőnek tarthat a valószínű célok eléréséhez; mindazon változatok, amelyek jelentősen befolyásolhatják a saját feladat végrehajtását, még akkor is, ha azok az adott szereplő szempontjából nem tekintendők optimálisnak; végül mindazon változatok, amelyeket a jelenlegi helyzet és tevékenységek valószínűsítenek.

A tevékenységi változatok kiválasztott köreit különböző feltételek (célnak történő megfelelésség, kivitelezhetőség, a kockázat elfogadhatósága, a doktrínális elveknek történő megfelelés, valamint az egyediség) alapján előbb szelektálják, majd a fennmaradó változatok értékelésükhöz szükséges mértékig történő részletezése következik. Az összehasonlító értékelés eredményeként kerül meghatározásra az egyes változatok bekövetkezésének feltételezett valószínűsége, végül ezt követi az idő függvényében az egyes változatokra vonatkozó feltételezések további kidolgozása.

Az értékelés eredményeként határozzák meg az egyes szereplők lehetséges tevékenységi változatait, valamint ezek bekövetkezésének valószínűségét. Ehhez az egyes szereplők értékelése és a tevékenységi változatok elemzése során többek között a következő tudásösszetevők felhasználására kerülhet sor:

- az egyes szereplők adott helyzetben általában alkalmazott műveleteire, eljárására vonatkozó ismeretek (összefüggések, szabályok, tapasztalatok);
- az egyes szereplők számára, adott műveletek végrehajtásához szükséges kritikus erőforrások köre és kritikusnak minősítésük feltételei;
- egy adott helyzetben rendelkezésre álló lehetőségek (átfogó tevékenységi változatok) köre és ezek tartalmi keretei, alapvető jellemzői (részletezettségének szintje);
- az egyes átfogó tevékenységi változatok előnyös és hátrányos oldalait képező körülmények köre, ezen körülmények ilyen minősítésének feltételei, szabályai;
- az egyes szereplők adott helyzetben lehetséges általános és konkrét céljainak köre, ezek meghatározásának tartalmi jellemzői, elérhetőségük feltételei;
- az egyes szereplők várható tevékenységi változataira vonatkozó, az értékelés során, illetve a továbbiakban (esetleg tevékenységfüggően) meghatározandó jellemzők köre és ezek sajátosságai;
- a tevékenységi változatok figyelembe vételét meghatározó értékelési kritériumok köre, tartalmi jellemzői és meghatározásuk rendje;
- az egyes szereplők konkrét helyzetére vonatkozó információk köre és aktuális tartalma.

FELHASZNÁLT IRODALOM

AAP-6(V), NATO Glossary of Terms and Definitions (English and French). NATO Military Agency for Standardization, Brussels, 1998.

FM 101-5-1/MCRP 5-2A, Operational Terms and Graphics. Headquarters Department of the Army, United States Marine Corps, Washington, 1997. szeptember 30.

FM 34-130, Intelligence Preparation of the Battlefield. Headquarters Department of the Army, Washington, 1994. július 8.

HORVÁTH András: A harcmező felderítő előkészítése. Egyetemi jegyzet. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2000.

Joint Publication 2-01.3, Joint Tactics, Techniques, and Procedures for Joint Intelligence Preparation of the Battlespace. Joint Chiefs of Staff, 2000. május 24.